

УДК 811.111'42:81-116.3

ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕРСУБ'ЄКТИВНОСТІ У КОНФЛІКТНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Черненко Ольга Віталіївна

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської і фіно-угорської
філології імені професора Г.Г. Почепцова Київського національного
лінгвістичного університету вул. Велика Васильківська, 73, Київ, Україна*

У фокусі уваги проведеного дослідження перебуває проблема реалізації інтерсуб'єктивності як формуючого чинника конфліктних комунікативних ситуацій у сучасному англomовному художньому дискурсі з урахуванням специфіки конфліктного дискурсу, його нелінійної динаміки та особливостей фаз розгортання конфлікту, основних комунікативних типів завершення конфліктної комунікації, які реалізуються через низку певних стратегій і тактик, притаманних конфліктному дискурсу а також комунікативних стилів та клімату як умови потенційної реалізації інтерсуб'єктивності. У роботі наведено аналіз основних підходів до трактування інтерсуб'єктивності у лінгвістичному фокусі досліджень, зокрема із застосуванням семіотичного підходу до аналізу лінгвістичних явищ, встановлено взаємозв'язок між поняттям інтерсуб'єктивної компетентності та типами завершення конфлікту через аналіз основних вербальних та невербальних засобів комунікації у конфліктному дискурсі. Мета дослідження полягає у встановленні зв'язку між інтерсуб'єктивністю та її впливом на перебіг конфліктної мовленнєвої взаємодії, зокрема на фазі завершення конфлікту, аналізі вибору певних мовленнєвих стратегій і тактик учасниками конфлікту, порушення або реалізації ключового концепту інтерсуб'єктивності «я та інший» під впливом ситуативних та соціолінгвістичних чинників у конфліктному художньому дискурсі. Для досягнення поставленої мети дослідження застосовано семіотичний підхід до

аналізу інтерсуб'єктивності у парадигмі наукових досліджень, елементи конверсаційного аналізу, лінгвопрагматичного аналізу, дискурс аналізу, розкрито специфіку вербальних та невербальних засобів комунікації у конфліктному дискурсі у взаємозв'язку з реалізацією інтерсуб'єктивності у конфліктних мовленнєвих ситуаціях. Отримані результати дослідження дозволять визначити роль вербального та невербального модуса у лінійній чи потенційній реалізації інтерсуб'єктивності у кореляції з її прагматичним впливом на перебіг конфліктного дискурсу з урахуванням індивідуально-особистісних, ситуативних та соціолінгвістичних чинників формування, розгортання, перебігу та завершення конфліктного дискурсу.

Ключові слова: *конфліктний дискурс, інтерсуб'єктивність, інтерсуб'єктивна компетентність, семіологічний підхід, вербальні та невербальні засоби комунікації.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності. У ракурсі сучасних лінгвістичних досліджень перебувають різнорівневі проблеми мови та мовлення з позицій міждисциплінарного підходу до розуміння та інтерпретації мовних явищ. Такий підхід відповідає сучасним потребам та вимогам суспільства до пошуку відповідей на безліч питань, спричинених швидким розвитком сучасних соціальних моделей спілкування. У фокусі уваги – дискурс та його категорії у рамках домінуючого когнітивно-комунікативного підходу до вивчення мовних явищ, а саме когезію, інтенційність, ситуативність, інформативність тощо а також метадискурсивні категорії, які співвідносяться з когнітивними та комунікативними категоріями як диктум :: модус [1]. Також виокремлюють окрему категорію інтердискурсивності як гіперкатегорію, яка реалізується як через когнітивні та комунікативні, так і через метадискурсивні категорії [4]. При цьому інтерсуб'єктивність потрактовують як важливу внутрішню якість дискурсу, що лежить в основі інтердискурсивності та закладає підґрунтя для розуміння та інтерпретації плану змісту мовного знаку і є

притаманним суб'єкту як соціальній істоті [4, 270]. Ця феноменологічна властивість інтерсуб'єктивності уможлиблює розуміння дискурсу не лише як мовленнєву діяльність у всьому різноманітті соціальних контекстів, але і як психічний процес інтерактивної взаємодії свідомостей, направлений на конструювання мовних знаків [5].

Актуальність дослідження визначається необхідністю розкриття проблеми ідентифікації та реалізації інтерсуб'єктивності у конфліктному художньому дискурсі за допомогою різнорівневих засобів сучасної англійської мови. Окрім того, розуміння комунікативного акту як інтерсуб'єктивного дозволяє аналізувати взаємодію суб'єктів – учасників конфлікту – на перцептивно-акціональному, когнітивному, ціннісному, емоційному рівнях, яка визначає комунікативні смисли їх вербальних та невербальних дій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дискурс у сучасних лінгвістичних студіях розглядається не тільки з позицій когнітивістики, психології, нейролінгвістики, філософії та інших суміжних гуманітарних дисциплін, але і як соціальний та інтерсуб'єктивний феномен, оскільки «розкодування» інформації, інференційні дискурсивні процеси неможливі без інтерсуб'єктивної компетентності як здатності/необхідності /потреби комуніканта будувати власну ідентичність відносно інших, спираючись на потребу, яка виникає у процесі комунікації, встановлювати співвідношення між декількома точками зору – власній та чужій, враховувати, порівнювати, протиставляти, примирювати різні точки зору на об'єкти чи події. Процес людського спілкування є інтерсуб'єктивним за своєю природою, що включає в себе як суб'єктний компонент оцінки та ставлення, «відбиток мовця» у дискурсі [6, 4-7], так і ставлення та оцінку, яка потенційно поділяється іншими [10].

Незалежно від загального розуміння та інтерпретації людського спілкування як соціального процесу, існують різні точки зору потрактовування феномену інтерсуб'єктивності. Когнітивний підхід фокусується на аналізі мовних

структур, що забезпечують реалізацію феномену інтерсуб'єктивності та представлений філософією Едмунда Гуссерля та феноменологією тіла Моріса Мерло-Понті [9]. Інший напрямок, інтеракційний, базується на конversaційному аналізі та феноменології соціального світу Альфреда Шюца, який наголошував на потребі дослідження інтерсуб'єктивності як практичній проблемі повсякденного процесу комунікації [13]. З філософської точки зору, проблема «інших свідомостей» як центрального питання гуманітарних студій приводить до трактування спільного соціального досвіду як феномену, який, власне, переходить межі поняття суб'єктності та веде до створення дихотомії «себе та іншого», «особистого та спільного». Іншими словами, інтерсуб'єктивність як феноменологічна здатність, вбудована у людський соціальний досвід може бути охарактеризована як «здатність поділяти/розуміти ментальні та емоційні стани інших» [3, 52].

Таким чином, обидва підходи до трактування інтерсуб'єктивності поєднують спільне тлумачення інтерсуб'єктивних відносин між мовцем та слухачем як базову, необхідну умову для людської комунікації. У лінгвістичних студіях проблема інтерсуб'єктивності розглядалася з позицій прагмалінгвістики [11], дискурс-аналізу [16], синтаксису [14], невербальної семіотики [2] та ін., проте не розглядалися особливості реалізації інтерсуб'єктивності у конфліктних комунікативних ситуаціях.

Формулювання мети і завдань статті. *Мета* дослідження полягає у теоретичному і практичному обґрунтуванні лінгвопрагматичної специфіки реалізації інтерсуб'єктивності в англomовному художньому конфліктному дискурсі. Для досягнення мети передбачено виконання таких завдань: вивчення загальних механізмів та засобів реалізації інтерсуб'єктивності у дискурсі, прагмалінгвістичний аналіз ступеню реалізації/порушення механізму інтерсуб'єктивності з урахуванням невербальних засобів комунікації як складової частини інтерсуб'єктивного комунікативного акту, дослідження взаємозв'язку

між інтерсуб'єктивністю та комунікативно-прагматичними типами завершення конфлікту, вибором стратегій і тактик ведення конфліктної комунікації. *Методи* прагматичного й дискурсивного аналізів підпорядковані розв'язанню сформульованих завдань і відповідають параметрам студійованого об'єкта. Матеріалом дослідження слугували дискурсивні фрагменти, відібрані з художніх творів британських та американських авторів ХХ-ХХІ століття.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Проблема ефективного розв'язання та врегулювання конфліктних комунікативних ситуацій цікавила людство ще здавна, однак пошуки ефективного менеджменту конфліктних ситуацій, їх розв'язання, а головне – запобігання розвитку та ескалації конфліктів лишається хвилюючою проблемою сьогодення. Спробами пошуку ефективних рішень займаються не тільки соціологічні науки, а також і психологія, когнітологія, соціолінгвістика, прагматика, а також невербалістика та інші. Більш того, згідно з семіотичною природою мови та дискурсу знаки лише активують схожі інформаційні сенси адресата та адресанта, що стає можливим завдяки явищу інтерсуб'єктивності і комунікація, як складний полімодальний феномен, виступає як результат об'єднаних зусиль учасників комунікативного процесу. Спілкування можна визначити як безперервний інтерактивний процес висловлювання, інтерпретації та обговорення повідомлень, обміну комунікативними намірами, емоційними установками та соціальними цінностями [7; 12]. Такі міркування дають підстави стверджувати, що набуття комунікацією, дискурсом когнітивних та прагматичних сенсів потребує певної інтерсуб'єктивної компетентності, завдяки якій і відбувається інтерпретація вербальної та невербальної поведінки комунікантів, зокрема у конфлікті.

Застосування лінгвістичних та екстралінгвістичних ресурсів для реалізації інтерсуб'єктивності у різних дискурсивних практиках формується у процесі діалектичної взаємодії між концептуалізацією, «особистою і спільною» відповідальністю, соціальними, психологічними та культурними нормами,

комунікативними намірами, стилями та інтенціями, комунікативним кліматом, позицією, оцінками та цінностями тощо. У контексті інтерсуб'єктного комунікативного акту як вербальні, так і невербальні семіотичні системи як взаємопов'язані перцептивні стимули позначають одну й ту ж референтну ситуацію та активують свідоме/несвідоме, спільні/різні системи на сенсомоторному рівні, афективні, когнітивні та вольові структури досвіду суб'єктів комунікації, які асоціюються з ситуацією і визначають комунікативні смисли у процесі інтерпретації, спираючись на інтерсуб'єктивну природу людської свідомості.

Важливість «інтерсуб'єктивних знань», які використовуються мовцем у процесі конструювання лінгвістичної та екстралінгвістичної реальності у різних типах дискурсивних практик важко переоцінити. «Спільні знання», а також розділювана завдяки ним «спільна відповідальність» разом з різними формами їх реалізації та актуалізації у мовленні, детермінують вибір мовцями комунікативних стилів, стратегій і тактик, підтримання сприятливого/несприятливого комунікативного клімату, вихід/результат комунікативного процесу, дистанціювання чи зближення як прояви принципу співробітництва/стратегій ввічливості у дискурсі, тощо [4].

Інтерсуб'єктивність як особлива властивість поділяти ментальні та емоційні стани «інших» виступає як формуючий принцип «спільної відповідальності» а відтак впливає на процес комунікативної взаємодії, зокрема конфліктної, формуючи сприятливий комунікативний клімат конфліктного дискурсу, у той час як «особиста відповідальність», як прояв суб'єктивізму у дискурсі може виступати сприятливим чинником формування несприятливого (defensive) комунікативного клімату у конфліктному дискурсі, призводячи до затухання, усунення конфлікту через реалізацію суб'єктивної установки “to win:: to lose” замість розв'язання або врегулювання конфліктної ситуації. Для ілюстрації вищезазначеного розглянемо такий фрагмент конфліктного дискурсу:

“Only a few weeks later, I was invited by one of our actors to a benefit at the Savoy Hotel to raise money for war orphans...[] But as I was walking out of the ballroom, I bumped straight into Edna Parker Watson.

“Excuse me,” I mumbled—but in the next instant, my mind calculated that it was her. I’d forgotten that she lived at the Savoy. I never would have gone there that night had I remembered.

She looked up at me and held my gaze. She was wearing a soft brown gabardine suit with a pert little tangerine blouse. Casually tossed over her shoulder was a gray rabbit stole. As ever, she looked immaculate.

“You are very excused,” she said, with a polite smile.

This time there could be no pretending that I had not been identified. She knew exactly who I was. I was familiar enough with Edna’s face to have caught that quick shimmer of disturbance behind her mask of adamant calm.

For almost four years, I had pondered what I would say to her, if our paths ever crossed. But now all I could do was say, “Edna,” and reach for her arm.

“I’m terribly sorry,” she said, “but I don’t believe you’re somebody I know.”

Then she walked away.” (Gilbert, 39).

Прийнято вважати, що післяконфліктна стадія у динаміці та розвитку конфліктної комунікації сприяє виключно залагодженню, врегулюванню та розв’язку конфліктної ситуації зі знаком «+» [7]. Відповідно, завдяки високому ступеню інтерсуб’єктивної компетентності на цій стадії реалізується комунікативна стратегія співробітництва чи компромісу та складається сприятливий комунікативний клімат для врегулювання конфліктної ситуації. Проте аналіз фрагментів художнього дискурсу показує, що це далеко не завжди так. У наведеному фрагменті проілюстровано зустріч Едни та Вівіан після багатьох років розлуки та давнього конфлікту. Незважаючи на експліцитні форми вираження негативної ввічливості “*You are very excused, I’m terribly sorry*”, підкріплені невербальними мімічними показниками “*with a polite smile*”, ті ж самі (вербальні та невербальні засоби комунікації) вказують на латенту ворожість,

приховану за показною ввічливістю, на перевагу суб'єктності “personal responsibility” над інтерсуб'єктивністю “shared responsibility” та експлікуються за допомогою авторських ремарок “*She knew exactly who I was, shimmer of disturbance behind her mask of adamant calm*”, та невербального кінетичного показника “*she walked away*”. Таким чином, у даному випадку слід говорити низький рівень інтерсуб'єктивності та реалізації стратегій суперництва, підходу “to win:: to lose”.

Натомість, реалізація стратегії співробітництва вимагає значних комунікативних зусиль співрозмовників, та, відповідно, високого рівня інтерсуб'єктивної компетентності. Наведемо приклад:

“They clung together. Mark could feel her soft breasts cushioned against him, their ripe fullness tantalizingly novel. In his embrace she felt so warm, so womanly.

Mark lifted his head and framed her face in his hands. “How could I ever leave you?” he asked, brushing aside with his fingertips the moisture that lay on her bruised eyes like dew on crushed violets. “Don’t you realize how much I need you, how much I love you?””

Amanda sniffed blearily. “You hardly ever say it.”

“I know,” Mark admitted with a sigh. “I’m not very good at words – certain words, anyway. I have this mental block, I guess. It’s always been much easier for me to show love than to talk about it.””

“Then show me,” she whispered with a despairing urgency that troubled Mark. “I have to know how much you need me.” Stretching her face to his, she kissed him hungrily and tugged at his shirt” (Ward, 119-120).

Так, у вищезазначеному прикладі чоловік використовує тактики пояснення/переконання “*Darling, you don’t have to try to hide from me. I won’t go till you kick me out, Don’t you realize how much I need you, how much I love you*” виправдання/вибачення, самокритики “*I’m sorry. I wish I knew something comforting to say, I’m not very good at words – certain words, anyway...*” Жінка вдається до тактик пояснення/переконання “*I have to know how much you need me*”, прохання “*Please don’t make me have my baby alone*”, обіцянки “*I promise I won’t try to stop*

you”, також важливою з точки зору інтерсуб’єктивності слід визнати роль невербальних засобів комунікації, у даному випадку дотику (haptics) у залагодженні конфлікту *“Mark could feel her soft breasts cushioned against him, their ripe fullness tantalizingly novel, she kissed him hungrily and tugged at his shirt”*. Необхідно зазначити, що для реалізації стратегії співробітництва у міжгендерному спілкуванні важливо чоловіку й жінці мати однаковий соціальний, соціокультурний статус, також має вплив комунікативний тип особистості співрозмовника.

Таким чином, реалізація феномену інтерсуб’єктивності у конфліктному художньому дискурсі відзначається різним ступенем залучення «спільної відповідальності» до комунікативного процесу, і, відповідно, характеризується різнорівневими вербальними та невербальними засобами комунікації, які слугують для втілення певних комунікативних інтенцій у конфлікті. Інтерсуб’єктивність виступає у процесі комунікації формуючим принципом, від якого залежить спрямування розвитку конфлікту в кооперативному, співробітницькому напрямку та розв’язання конфлікту шляхом врегулювання, погодження та примирення комунікантів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вивчення природи інтерсуб’єктивності цікавить не тільки соціолінгвістів, філософів, психологів. Цей напрямок є перспективним також і в когнітивній лінгвістиці, соціосеміотиці, невербалістиці, прагмалінгвістиці, дискурс-аналізі. Отримані результати проведеного дослідження свідчать про те, що інтерсуб’єктивність, як здатність поділяти ментальні та емоційні стани співрозмовників, впливає не лише на комунікативні інтенції мовців, але й слугує формуючим принципом на будь-якому етапі розвитку конфліктної мовленнєвої взаємодії та визначає вибір мовцями певного набору комунікативних стратегій і тактик, втілених у відповідних вербальних та невербальних ходах комунікантів.

Окреслюючи перспективи подальших досліджень, необхідно зазначити необхідність вивчення феномену інтерсуб’єктивності з позицій кросс-культурної

комунікації, етнолінгвістики, гендерної лінгвістики для дослідження та розкриття специфіки реалізації феномену інтерсуб'єктивності в англomовному соціумі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Макаров М. Л. Основы теории дискурса. Москва: ИТДГК «Гнозис», 2003. 280 с.
2. Максименко О. В. Актуалізація жестово-вербальних висловлень в американському розважальному телеінтерв'ю: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Чернівці, 2019. 20 с.
3. Мартынюк А. П. Разграничение дискурса и текста с позиций интеграционного подхода. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна*. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. С. 49-54.
4. Шевченко И. С. Интерсубъективность в категориях дискурса. *Любовь к слову: филологические заметки в честь юбилея профессора В.А. Кухаренко: сборник научных статей / под ред. И.М. Колегаевой*. Одесса: КП ОМД, 2018. С. 268-275.
5. Brinck I. Intersubjectivity and intentional communication. – Uploaded on 20 July 2017. Режим доступа: <https://www.researchgate.net/publication/228802354>
6. Finegan E. Subjectivity and Subjectivisation: An Introduction. In: D. Stein, & S. Wright (Eds.), *Subjectivity and Subjectivisation* (pp. 1-15). Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
7. Gamble T. K. & Gamble, M. *Communication works* (11th ed.). New York: McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages, 2012. 250 p.
8. Gilbert E. *City of Girls*. New York: Riverhead Books, 2019. 496 p.
9. Merleau-Ponty M. *The Primacy of Perception*. Evanston, III: Northwestern university Press, 1964.
10. Nuyts Jan. *Epistemic Modality, Language and Conceptualization: A Cognitive-Pragmatic Perspective*. Amsterdam: Benjamins, 2001.

11. Ryzhova L.P. Subjectivity as a key notion of French linguistic pragmatics. *Cognition, Communication, Discourse*. Kharkiv : V. N. Karazin Kharkiv National University, 2014. № 8. P. 103-119.
12. Seryakova I. I. Magic of Nonverbal Communication. Kyiv : KNLU Publishing Centre, 2004. 95 p.
13. Schütz A. *The Phenomenology of the Social World*. Evanston, IL: Northwestern University Press, 1967.
14. Verhagen A. *Constructions of Intersubjectivity: Discourse, Syntax, and Cognition*. Oxford: Oxford University Press, 2005.
15. Ward L. *Precious Thing*. New York: Harlequin Books, 1990. 301 p.
16. Zlatev J., Racine T., Sinha Ch., Itkonen E. (ed.). *The Shared Mind: Perspectives on intersubjectivity*. Amsterdam: John Benjamins, 2008.

REFERENCES

1. Makarov, M. L. (2003). *Osnovy teorii diskursa*. [Fundamentals of discourse theory]. Moskva: Gnozis [In Russian].
2. Maksymenko, O. V. (2019). Aktualizatsiya zhestovo-verbal'nykh vysloven' v amerykans'komu rozvazhal'nomu teleinterv-yu [Instantiation of gesture-verbal utterances in the American entertaining television interview]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04. Chernivtsi [in Ukrainian].
3. Martynyuk, A. P. (2009). Razgranicheniye diskursa i teksta s pozitsij integratsionnogo podkhoda. [Differentiation of Discourse and Text from the Perspective of an Integration Approach]. *Visnyk KhNU imeni V. N. Karazina*. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina. Vyp. 866 [In Russian].
4. Shevchenko, I. S. (2018). Intersub-ektivnost' v kategoriakh diskursa. [Intersubjectivity in discourse categories]. *Lyubov' k slovu: filologicheskie zametki v chest' yubileia professora V. A. Kukharenko: sbornik nauchnykh statej / pod. red. I. M. Kolegaevoy* (ed.). Odessa: KP OMD [In Russian].

5. Brinck, I. (2017). Intersubjectivity and intentional communication. – Uploaded on 20 July 2017. Режим доступа: <https://www.researchgate.net/publication/228802354>
6. Finegan, E. (1995). Subjectivity and Subjectivisation: An Introduction. In: D. Stein, & S. Wright (Eds.), *Subjectivity and Subjectivisation* (pp. 1-15). Cambridge: Cambridge University Press.
7. Gamble, T. K. & Gamble, M. (2012). *Communication works* (11th ed.). New York: McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages.
8. Gilbert, E. (2019). *City of Girls*. New York: Riverhead Books.
9. Merleau-Ponty, M. (1964). *The Primacy of Perception*. Evanston, III: Northwestern university Press.
10. Nuyts, Jan (2001). *Epistemic Modality, Language and Conceptualization: A Cognitive-Pragmatic Perspective*. Amsterdam: Benjamins.
11. Ryzhova, L. P. (2014). Subjectivity as a key notion of French linguistic pragmatics. *Cognition, Communication, Discourse*. Kharkiv : V. N. Karazin Kharkiv National University, № 8. P. 103-119.
12. Sieryakova, I. I. (2004). *Magic of Nonverbal Communication*. Kyiv : KNLU Publishing Centre.
13. Schütz, A. (1967). *The Phenomenology of the Social World*. Evanston, IL: Northwestern University Press.
14. Verhagen, A. (2005). *Constructions of Intersubjectivity: Discourse, Syntax, and Cognition*. Oxford: Oxford University Press.
15. Ward, L. (1990). *Precious Thing*. New York: Harlequin Books.
16. Zlatev J., Racine T., Sinha Ch., Itkonen E. (ed.). (2008). *The Shared Mind: Perspectives on intersubjectivity*. Amsterdam: John Benjamins.

THE PROBLEM OF INTERSUBJECTIVITY REALIZATION IN CONFLICT FICTION DISCOURSE

Chernenko Olha Vitaliyivna

CSc. (Philology),

Associate Professor at the Department of German and Finno-Ugrian Philology, Prof.

G. G. Pocheptsov Chair of Germanic and Finno-Ugrian Philology

Kyiv National Linguistic University

Velyka Vasylkivska Street, 73, Kyiv, Ukraine

The article focuses on the problem of intersubjectivity realization in different conflict communicative situations in Modern English fictional discourse with regard to specificity of conflict discourse, its nonlinear dynamics and development, the main communicative types of ending the conflict, realized through a definite set of strategies and tactics, communicative styles and climate as necessary condition of intersubjectivity actualization. The paper discusses the phenomenon of intersubjectivity and study communicative correlation between the intersubjective competence of the communicants and types of ending the conflict via verbal and nonverbal means of communication. The paper aims to determine how the intersubjective competence may influence the development and results of conflict communication in fictional discourse, what strategies and tactics it may determine, how the key intersubjective concept of “self and other” may be maintained or violated under the influence of situational and behavioral factors in conflict fiction discourse, what language means are used to realize shared responsibility in conflict communicative situations. To achieve this, a semiological approach to the paradigm of intersubjective approaches is applied, together with the elements of conversation analysis, discourse analysis, pragmalinguistic analysis, and the study of verbal and nonverbal module in conflict fictional discourse. The obtained results indicate that analysis of the nonverbal means in conflict fiction discourse with a focus on multimodal studies enables to get a true picture of the role of nonverbal conflict-management mode in the actual and potential realization of intersubjectivity which in correlation with its pragmatic impact and some social and psychological features contribute to the influence on the process of conflict development and resolution.

Key words: *conflict fiction discourse, intersubjectivity, intersubjective competence, semiological approach, verbal and nonverbal means of communication.*

